

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Imobilizace reziduálního znečištění

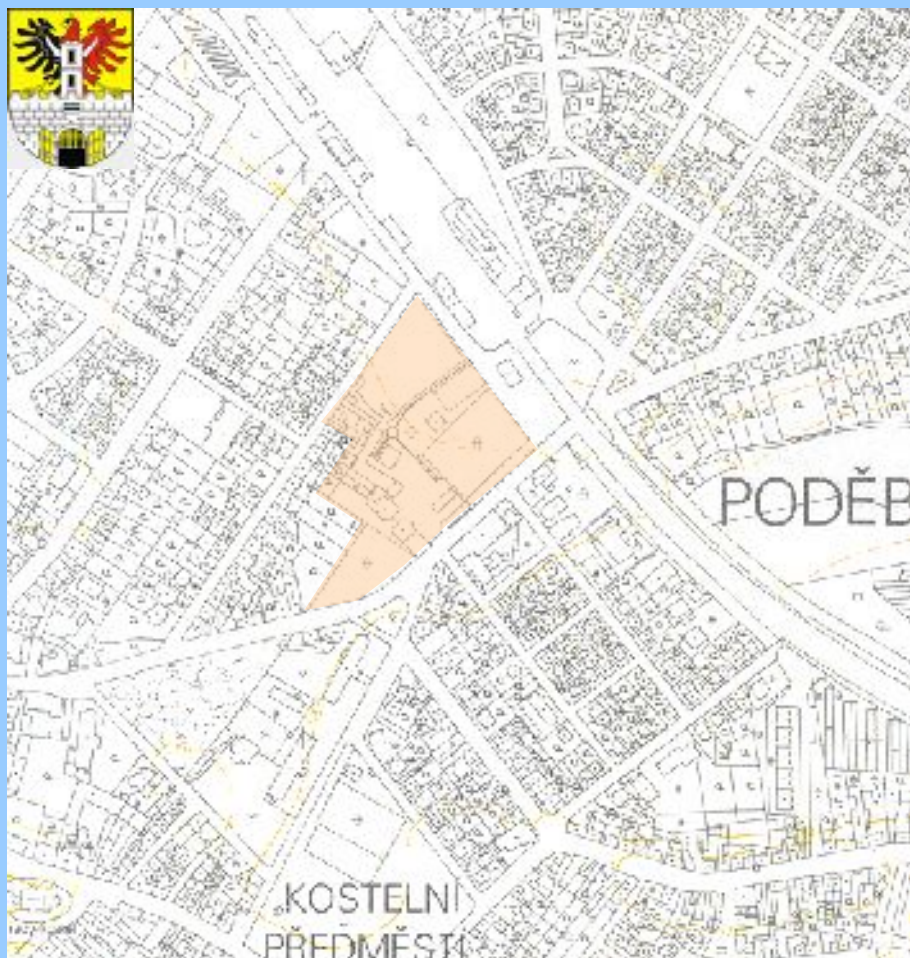
Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Pavel Špaček, Petr Kment

CHEMCOMEX Praha, a.s.

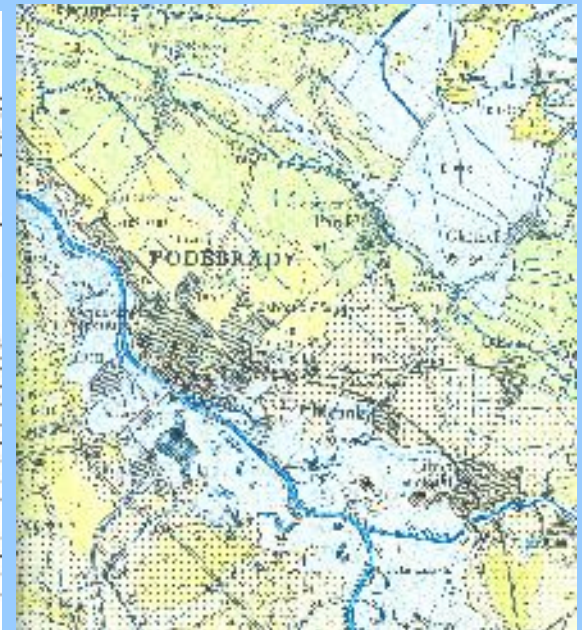
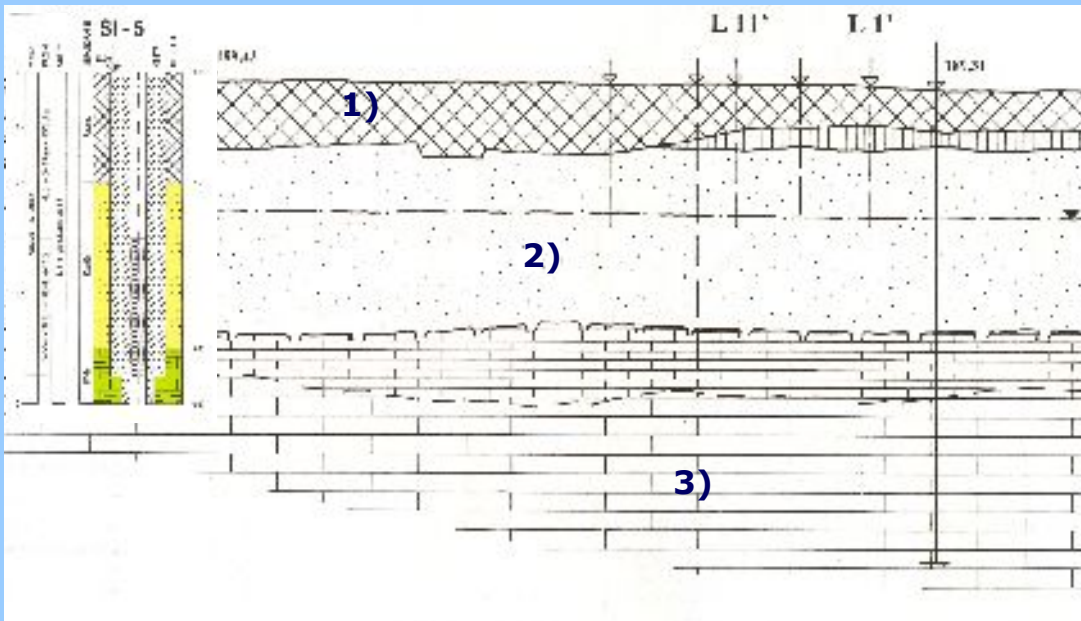
Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Geologická stavba:

- 1) Recent - heterogenní navážky (2 m)
- 2) Kvartér – holocenní hlinitopísčité náplavy (1 m), pleistocenní písky (3 m)
- 3) Mezozoikum – turonské slínovce (90 m)
cenomanské pískovce (10 m)
- 4) Krystalinikum

CHEMCOMEX Praha, a.s.

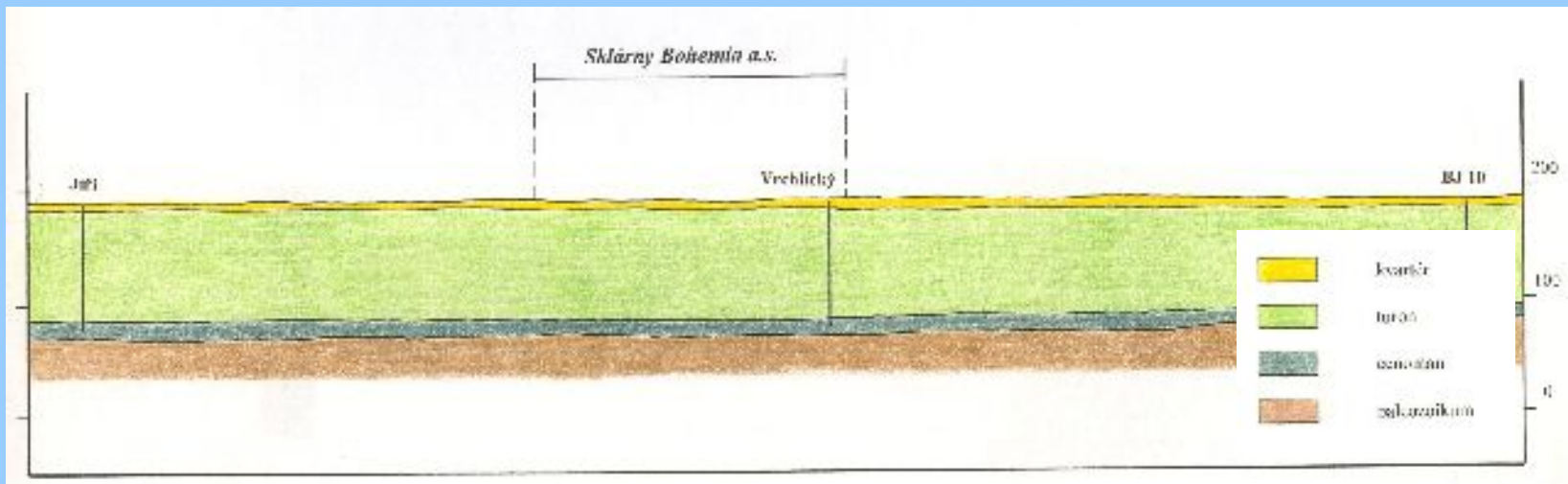
Sklářny Bohemia, a.s. Poděbrady

Hydrogeologické poměry:

Kvartérní kolektor - průlinová propustnost - hl. p.v. 2,5 m p.t.

Turonský kolektor – puklinová propustnost (relativní izolátor)

Cenomanský kolektor – zřidelní struktura studené uhličitě kyselky

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Hydrogeologické poměry:

Směr proudění podzemní
vody
v kvartérním kolektoru.

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Historie výroby olovnatého skla:

První sklárny vybudovali v Poděbradech v roce **1876** *bratři Augustin a Jan Gerhardtové*.

V roce **1927** byla zahájena výroba olovnatého křišťálu.

Technologie chemického leštění skla pomocí směsi *kyseliny sírové a fluorovodíkové* je provozována od roku **1934**.

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Stará ekologická zátěž:

Leštění skleněných odlitků se provádí směsí **kyseliny sírové (60%) a fluorovodíkové (5%)**.

Odpadním produktem těchto procesů jsou kyselé odpadní vody.

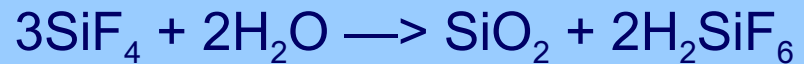
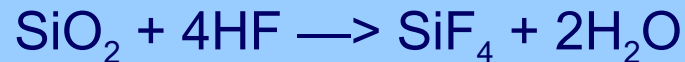
Působením směsi kyseliny sírové a fluorovodíkové docházelo k rozpouštění karbonátu a k rychlému vysrážení **CaSO₄**, při kterém většinou nedošlo k minerální krystalizaci.

Stará ekologická zátěž:

Kyselina dále atakovala zrna křemene a mobilizovaný SiO_2 se srážel v podobě sklovité hmoty spolu se sulfátovou základní hmotou. Součástí základní hmoty jsou dále fluoridové soli - fluorit (CaF_2), fluorid křemičitý (SiF_4), dále kyselina hexafluorokřemičitá a její soli – hexafluorokřemičitany, vznikající podle reakcí:

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Sanace nesaturované zóny:

V roce **1997** proběhla na lokalitě v rámci „sanace staré ekologické zátěže“ sanace nesaturované zóny.

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Sanace nesaturované zóny:

Likvidace nebezpečného odpadu proběhla na zabezpečené skládce. Celkem bylo z okolí starého *kyselinového kanálu a kanalizace* odtěženo **1050 t** kontaminovaného materiálu.

Obsahy fluoridů
v těžených zeminách
se pohybovaly
v průměru okolo
2000 mg.kg⁻¹ suš.,
maximální hodnoty
překročily
47000 mg.kg⁻¹ suš.

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Důsledky
kontaminace
nesaturované
zóny:

Výskyt
„*pískovců*“
zkomplikoval
zakládání
haly nové
leštiny.

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Důsledky kontaminace nesaturované zóny:

Zabezpečení stavební jámy larsenovými stěnami pod hladinou podzemní vody nemohlo být provedeno do potřebné hloubky.

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Důsledky kontaminace nesaturované zóny:

Výsledkem byla změna projektu a zvýšení úrovně ± 0 nové stavby.

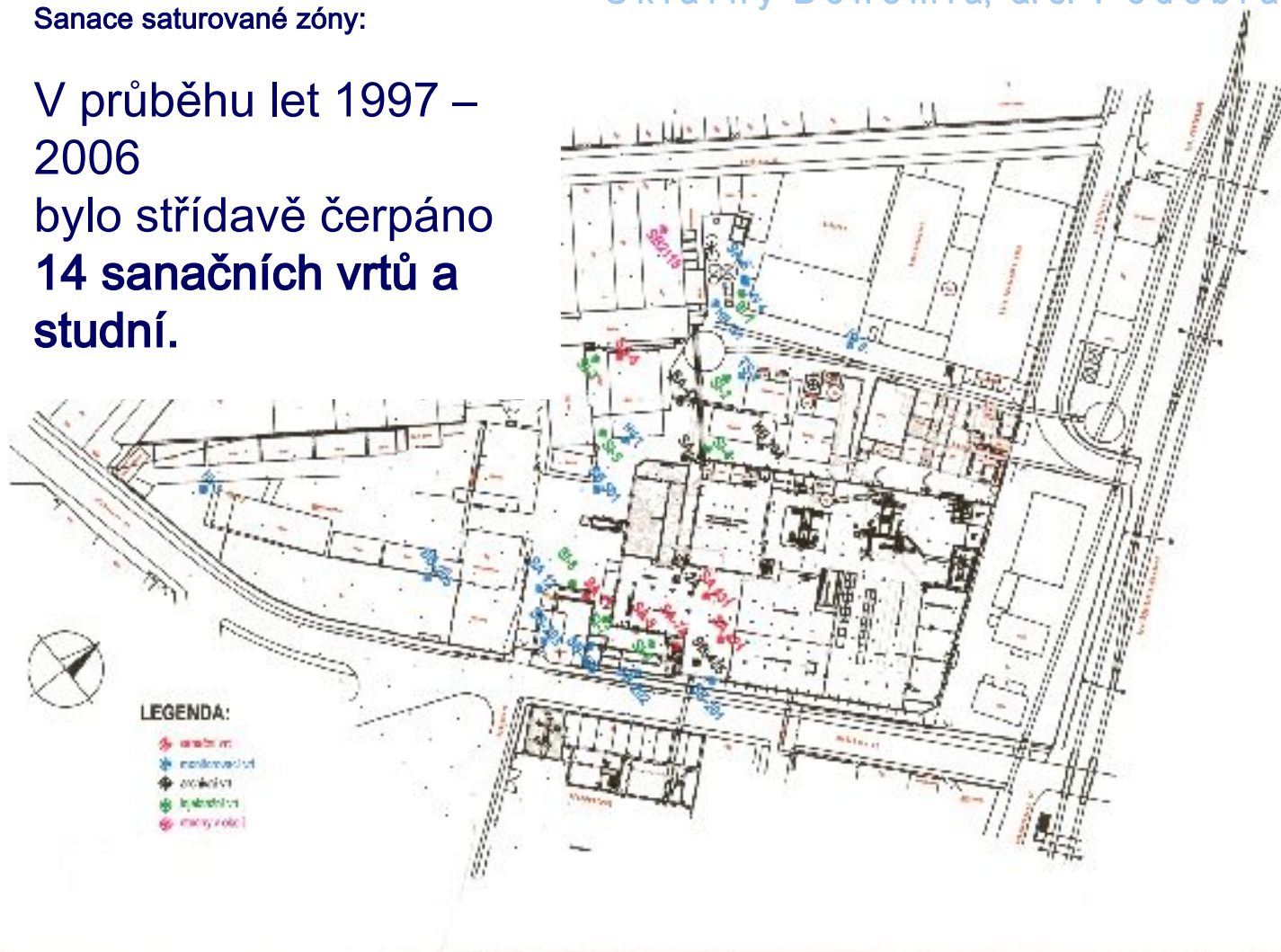

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Sanace saturované zóny:

V průběhu let 1997 –
2006
bylo střídavě čerpáno
**14 sanačních vrtů a
studní.**

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Sanace saturované zóny:

Celkem bylo odčerpáno
145 tis. m³ podzemní vody.

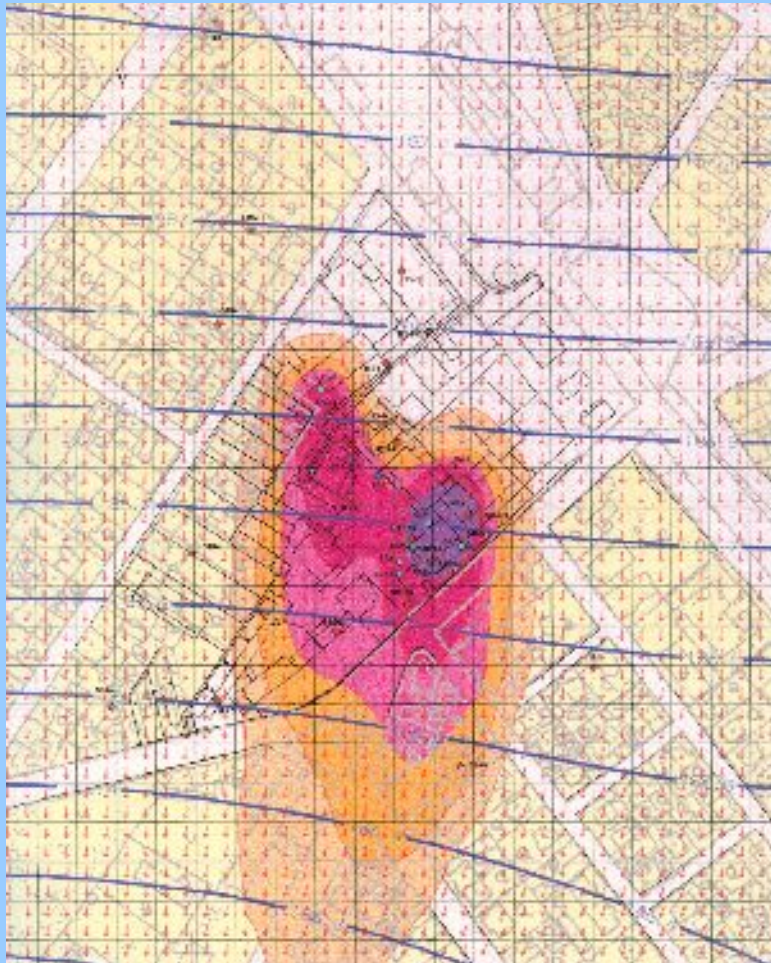
Koncentrace fluoridů na počátku
sanačního čerpání dosahovaly
až **1000 mg.l⁻¹** při pH okolo 1.

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Sanace saturované zóny:

Koncentrace fluoridů na počátku sanačního čerpání dosahovaly až 1000 mg.l^{-1} při pH okolo 1.

Obsah F v podzemních vodách (mg/l)

Výsledek kalibrace: modelu neustáleného transportu kontaminantů
(stav po cca 30 letech úniku kontaminantů, před zahájením asanace)

CHEMCOMEX Praha, a.s.

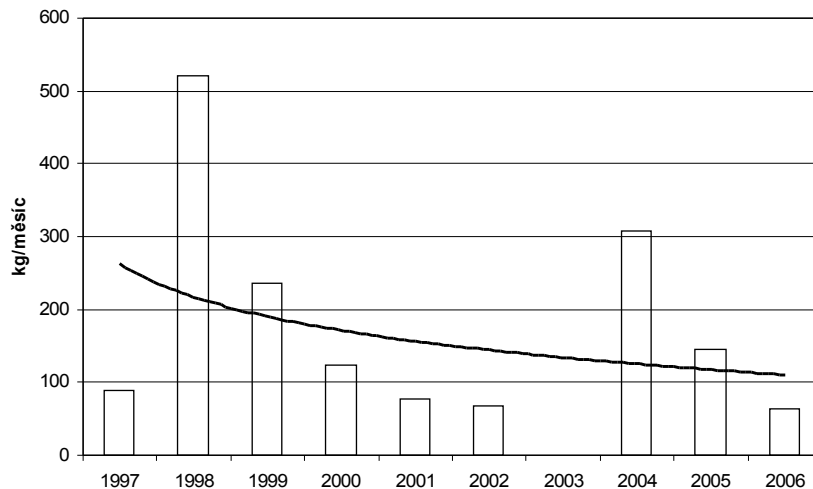
Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Sanace saturované zóny:

Za cca 8 let bylo z podzemní vody vytěženo téměř 17 t fluoridů.

Odhad 1995	Odhad 2006	Odtěženo 2006	Zbývá 2006
3,24 t	22,53 t	17,12 t	5,4 t

Měsíční výtěžnost fluoridů 1997 - 2006

Analýza rizika:

AAR 2000 identifikovala jediný rizikový kontaminant na lokalitě **fluoridy** rozpuštěné v podzemní vodě.

Vývoj **deformující kostní fluorózy** může u lidí vyvolat požívání 20 mg a více fluoridů na osobu a den po dobu dvaceti let.

US EPA odvodila bezpečnou dávku $0,12 \text{ mg.kg}^{-1}.\text{den}^{-1}$.

Při pití vody ze studní s výskytem koncentrace fluoridů $> 5,8 \text{ mg.l}^{-1}$ by uživatelům hrozil vývoj *deformující kostní fluorózy*.

V rámci aktualizace AR 2005 byly procesy chování fluoridů v saturované zóně řešeny geochemickým modelováním.

Použitým programem byl speciální model **PHREEQC-2**.

Modelování bylo zaměřeno na výpočet saturačních indexů (SI).

Při $SI < 0$ probíhá rozpouštění, při $SI > 0$ srážení.

Pro $SI = 0$ je podzemní voda s minerální fází v rovnováze.

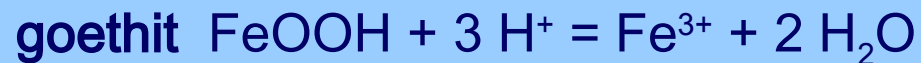
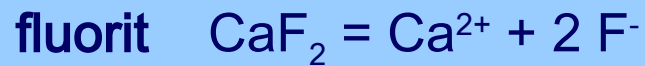
V praxi se však za rovnovážný považuje stav, kdy $-0,5 < SI < 0,5$.

Pro dosažení rovnováhy podzemní vody s fluoritem je dlouhodobě třeba docílit snížení koncentrace **fluoridů** v podzemní vodě.

Hypotetická koncentrace fluoridů pro rovnovážný stav se pohybuje okolo **5 mg.l⁻¹**.

Dle geochemického modelu lokality dochází v současnosti ke srážení těchto fází:

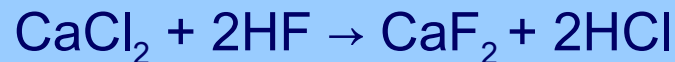
Imobilizace reziduálního znečištění:

Ke snížení koncentrací F⁻ dochází vysrážením *fluoritu*.

Pokud podzemní voda obsahuje Fe, sráží se Ca₂⁺ a F⁻ ve *fluorit* a Fe ve formě oxidů a hydroxidů.

Pokud Fe chybí, začínají se srážet také karbonáty. Je proto třeba dotovat zvodeň roztokem obsahujícím vápník a železo.

Z chemického hlediska dochází k reakci, kdy chlorid vápenatý reaguje s disociovanou kyselinou fluorovodíkovou (tedy s fluoridovými anionty) podle následující reakce, při níž se uvolňuje chlorovodík.

Imobilizace reziduálního znečištění:

Po prvotním vysrážení *fluoritu* bude následné rozpouštění, resp. uvolňování F^- do podzemní vody probíhat výrazněji pomaleji.

Koncentrace fluoridů se po vysrážení budou pohybovat okolo rovnovážného stavu *fluoritu*, tj. maximálně okolo 5 mg.l^{-1} .

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Imobilizace reziduálního znečištění:

V květnu 2007 proběhly na lokalitě terénní práce sestávající z vyhloubení **8 injektážích vrtů**.

Vrty byly speciálně vystrojeny pro tlakovou injektáž (HDPE 63 mm).

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Imobilizace reziduálního znečištění:

Pro přípravu injektážní směsi byl použit roztok chloridu vápenatého CaCl_2 (20%) a chloridu železitého FeCl_3 (20%).

Při opakovaném pokusu byly koncentrace sníženy na 5%.

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Imobilizace reziduálního znečištění:

Při injeztážní zkoušce (SI-1 a SI-7) bylo injeztováno cca 500 l směsi.

Při zkouškách byl sledován hydraulický i chemický dosah injeztáže do vzdálenosti cca 10 m od vrtu.

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

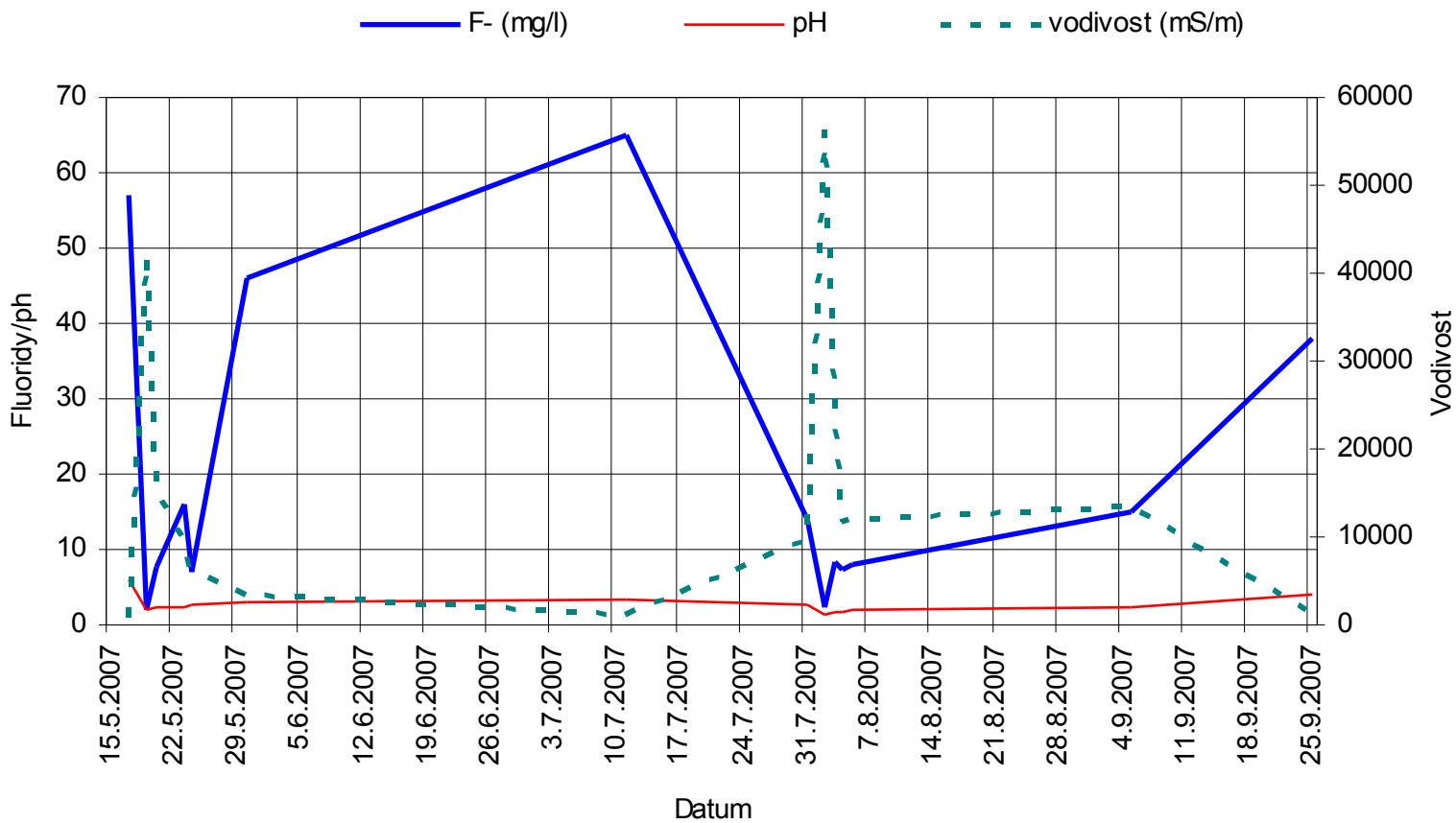
Imobilizace reziduálního znečištění:

Po prvních zkouškách (vrty SI-1 a SI-7) byl kromě nárůstu injektovaných látek (Fe, Ca, Cl⁻) sledován výrazný **pokles fluoridů a pH** a nárůst obsahu Si.

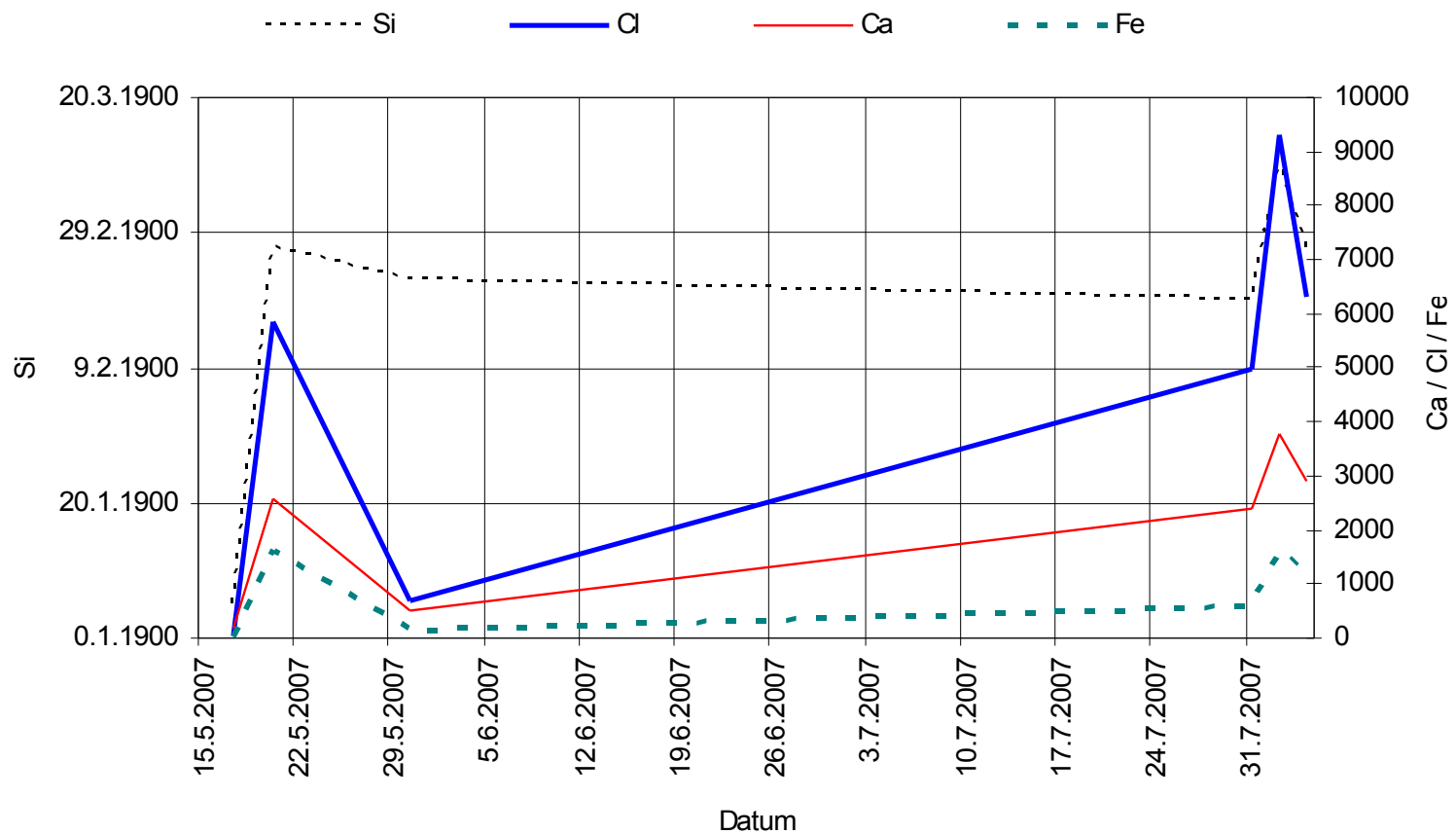

Injektážní zkouška SI-7

Injektážní zkouška SI-7

Imobilizace reziduálního znečištění:

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon),

§ 39 Závadné látky

(7) Vodoprávní úřad může při použití závadných látek povolit z ustanovení odstavce 1 výjimku, nejde-li o ropné látky, a to v nezbytně nutné míře, na omezenou dobu a za předpokladu, že jich bude použito

g) v rámci schválených sanačních technologií.

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Imobilizace reziduálního znečištění:

Poloprovozní injektáž na 8 vrtech proběhla ve dnech 8. – 17. 10. 2007.

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Imobilizace

reziduálního

znečištění

Děkuji za pozornost.

Poděkování realizačnímu týmu
vedenému Petrem Smolou a Rudolfem
Kovalem.

CHEMCOMEX Praha, a.s.

Sklárny Bohemia, a.s. Poděbrady

Přídavek:

SPORT
Trénér Carlos Páez
exkluzivně pro Deník
Čečlů jsem se bá
...16

nymburský deník
nymbursko

MOJE BYDLENÍ
Děje se slunce
na výšce?
Zastaví ho záclony
světla
...10

MICHELANGELO ANTONIONI
Zemřel režisér
slavného filmu
Zvěštin
...10

FOTBALOVÝ PODZIM 2007
Středoevropská příloha:
ČFL divize, krajský
přehled, I. A třída,
I. B třída
Jít zítra

Ve sklárnách tekly proudem desítky litrů kyseliny sírové!

Ekologická havárie se stala včera před polednem ve sklárnách v Poděbradech. Při přečerpávání praskla hadice s kyselinou sírovou, která se rozlila na dvoře areálu. Část stekla do kanalizace.

Poděbrady - Havárie
Poděbrady - Havárie se stala včera před polednem ve sklárnách v Poděbradech. Při přečerpávání praskla hadice s kyselinou sírovou, která se rozlila na dvoře areálu. Část stekla do kanalizace.

Poděbrady - Havárie
Poděbrady - Havárie se stala včera před polednem ve sklárnách v Poděbradech. Při přečerpávání praskla hadice s kyselinou sírovou, která se rozlila na dvoře areálu. Část stekla do kanalizace.

nymburk

Jitka u základní školy Tyršova není stále hotová

Jitka u základní školy Tyršova není stále hotová. Stavba je zastavena a čeká se na vyřízení stížností.

Na Loučení začíná mezinárodní hudební festival

Na Loučení začíná mezinárodní hudební festival. Program zahrnuje koncerty a představení.

Požár vyhnal z bytů